

Työkyvyn arviointia tehdään myös järjestöissä

Musiikkia

Haastattelijana viestintävastaava Kati Savela-Vilmari ja vastaamassa aluekoordinaattori Hanna Ranta-Pitkänen.

Kati Savela-Vilmari:

Tervetuloa uuteen Vates välittää -podcastsarjan jaksoon. Minun nimeni on Kati Savela-Vilmari ja tällä kertaa vieraanani on Vates-säätiön aluekoordinaattori **Hanna Ranta-Pitkänen**. Tervetuloa Hanna.

Hanna Ranta-Pitkänen: Kiitos

Kati Savela-Vilmari:

Vates-säätiön aluetoiminta on ollut toiminnassa nyt noin vuoden ajan eli vuoden 2020 alkupuolelta ja olet toteuttanut sitä yhdessä työparisi **Tuuli Riisalo-Mäntysen** kanssa. **Kerrotko hiukan, mitä tähän mennessä olette tehneet ja mitä tavoitteita tällä aluetoiminnalla oikein on.**

Hanna Ranta-Pitkänen:

Vatesin aluetoiminta pyrkii vahvistamaan työllistymistä edistävien järjestöjen asemaa maakunnissa. Meillä molemmilla on vastuualueena puolet Suomen maakunnista ja meidän toimintamme perustuu siihen, että me tuolla maakunnissa pyrimme törmäyttämään erilaisia työllisyystoimijoita yhteen. Eli pyritään saamaan saman pöydän ääreen järjestötoimijat, sote-puoli ja myöskin TE-toimistot, ja tavallaan huomioidaan siinä toiminnassa myöskin se, että maakunnat voivat olla hyvin erilaisia rakenteiltaan ja verkostot voivat olla erittäin vahvoja. Mutta sitten toisaalta on alueita, missä toimijat eivät välttämättä tunne edes toisiaan. Meidän toimintamuotomme keskittyvät pääasiassa verkostotilaisuuksiin, kehittämistyöpajoihin ja koulutuksiin.

Kaikki tilaisuudet pyritään järjestämään sen mukaan, mitä maakunnat itse toivovat, eli pyritään aktiiviseen vuorovaikutukseen maakuntien toimijoiden kanssa. Tässä työskentelyssä meillä on mukana myös alueyhteyshenkilöiden verkosto, jossa on mukana toimijoita jokaisesta maakunnasta.

Viime vuonna on toteutettu valtakunnallinen kysely työllisyystoimijoille ajankohtaisista asioista, toki myös koronan vaikutuksista organisaatioiden toimintaan ja asiakkaiden työllistymiseen. Tämän kyselyn pohjalta saaduista tuloksista on sitten rakennettu jokaiseen maakuntaan pääpiirteittäin teemoja, mistä lähdetään sitten toteuttamaan näitä tilaisuuksia. Viime vuonna järjestettiin mm. aluetoiminnan kick-off-tilaisuus, missä oli puhumassa asiantuntijoita mm. Kuntaliitosta, työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä järjestökentältä. Toteutettiin myös muutama verkostotilaisuus näin poikkeusvuoden aikana sekä sitten loppuvuodesta

julkaistiin Kyvyt käyttöön Extra -lehti, missä teemana on työkyvyn arviointi järjestöissä, joka olikin meidän kyselyssämme se suurinta huomiota saanut teema.

Kati Savela-Vilmari:

Pysähdytään tähän työkyvyn arviointi järjestöissä -teemaan. Teitte siitä lehden, joka on osa Vates-säätiön Kyvyt käyttöön -lehtijulkaisusarjaa. **Minkä takia juuri tämä aihe valikoitui siihen ja millä tavalla sitä käsiteltiin tässä lehdessä?**

Hanna Ranta-Pitkänen:

Kyselyssä, mikä viime vuonna toteutettiin työllisyystoimijoille, kysyttiin, minkälaisista teemoista järjestöt ja muut vastaajat toivovat saavansa eniten tietoa ja työkyvyn arviointi oli se, mikä sieltä suurimpana nousi esiin. Työkyvyn arvioinnista oli muutamia kommentteja, että tuntuu haastavalta tehdä työkyvyn arviointia, ei tiedetä, kuka sitä tekee, ja että se on hyvin usein sairauslähtöistä ja toivottiin sellaista moniulotteisempaa tutkimustietoa siitä, mistä oikein on kyse. Ja juuri sitä, että sitä tehdään eri alueilla ajoittain hyvin vaihtelevasti.

Ehkä mielenkiintoa herätti se, että kun nyt on työkykyohjelma ja kuntakokeilut käynnistymässä niin ehkä se huoli on siitä, etteivät järjestöt jää jalkoihin tulevissa uudistuksissa ja hankkeissa: että heidät ja myös heidän asiantuntemus otettaisiin mukaan näihin tuleviin isoihin kokonaisuuksiin.

Kati Savela-Vilmari:

Saitteko joltain taholta vahvistusta sille, että järjestöt ollaan ehkä ottamassa mukaan ja huomioidaan vaikkapa tässä hallituksen työkykyohjelmassa? Millaista viestiä sieltä tuli?

Hanna Ranta-Pitkänen:

Suurin osa vastaajista ilmoitti, että heillä ei ollut kauheasti tietoa siitä, mitä alueella tapahtuu näihin uudistuksiin liittyen. Tieto oli melko hajanaista, mutta joillakin alueilla oli järjestöt päässeet kuitenkin mukaan hankesuunnitelman tekoon ja heidät oli mainittu niissä hankehankemuksissa kyllä, mutta se vaikutelma kyselyn tuloksista nyt on, että se on ollut hyvin pientä.

Kati Savela-Vilmari:

Oletteko tästä asiasta keskustelleet joidenkin hallituksen kumppanitahojen kanssa, mitä sieltä on tullut esim. sosiaali- ja terveysministeriön tai muiden toimijoiden taholta?

Hanna Ranta-Pitkänen:

No siis ihan suoraan siis aluetoiminta ei ole suoraan ollut yhteydessä, mutta sitten Vates-säätiön kehittämispuolen kanssa on käyty keskusteluja ja on pyritty sitten välittämään tietoa päätöksentekijöille siitä, mikä se tilanne alueilla on. Mutta tästä työkyvyn arvioinnista, mikä lehden teemassa oli se suurin, niin siitä nyt tavallaan pyrittiin antamaan sellainen kattava tietopaketti eri asiantuntijoiden ja myös järjestötoimijoiden kertomana.

Kati Savela-Vilmari:

Minkälaisia asioita siellä esim. nousi esiin? Mitä järjestöt ovat kokeneet, miten ovat tehneet tätä työkyvyn arviointia ja onko siihen yhtenäisiä tapoja ja miten ne tunnetaan jne.?

Hanna Ranta-Pitkänen:

Työ- ja toimintakyvyn arviointihan perustuu vuorovaikutukseen asiakkaan ja työntekijän välillä. Olen itse aiemmassa työssäni tehnyt paljon työ- ja toimintakyvyn arviointia, ja kaikkihan lähtee siitä luottamuksellisesta asiakassuhteesta.

Työterveyslaitokselta haastateltu Aki Vuokko totesi, että monialainen työkyvyn arviointi on tätä päivää. Helposti työkyvyn arviointi nähdään hyvin sairauslähtöisenä diagnosiperusteisena, mutta kaikki vastaajat ja lehdessä mukana olleet tahot toivat esiin sitä, että työkyky on muuttuva asia ja se pitäisi aina nähdä suhteessa siihen elämäntilanteeseen ja työhön, mihin ollaan arvioimassa ihmisen työ- ja toimintakykyä.

Lehdessä on esitelty muutamia esimerkkejä näistä mittareista ja näitä on osassa maakunnissa käytössä. Pyritään nyt sitten tavallaan näiden mittareiden esiin nostamisella vahvistamaan niidenkin asemaa tuolla ihan asiakastyössä ja siellä rajapinnassa, että järjestöissä tehtävä työ, se siellä asiakkaiden arjessa oleminen, niin se on tavallaan se, missä tapahtuu runsaasti niitä havaintoja ja vuorovaikutusta.

Se, että jos asiakas menee lääkärin vastaanotolle, joka kestää ehkä 45 minuuttia ja siinä tehdään sitä arviointia, niin se ei yksinään riitä. Tarvitaan monialaista yhteistyötä. Jos asiakas on asiakuudessa esimerkiksi järjestössä, on siellä vaikka palkkatukijaksolla, sitten hän käy TE-toimistossa ja sosiaalitoimessa ja sitten hän vaikka jossain vammaisjärjestön päivätoiminnassa, niin kaikki eri paikoista saatu tieto vahvistaa kokonais kuvaa

Tietenkin tässä kaikessa pääpaino on siinä, että asiakas itse on mukana siinä arviossa, koska kuitenkin hän on oman tilanteensa se paras asiantuntija, mutta voi tarvita sitten apua muilta asiantuntijoilta sen oman tilanteensa selkeyttämiseksi ja miettiä sitä jatkopolkua, että meneekö sitten polku työkokeilun kautta työelämään vai onko kyseessä jatkokoulutautuminen vai onko sitten kyse ihan suoraan jo sitten työkyvyn selvittämisestä esim. eläkettä varten.

Kati Savela-Vilmari:

Aivan. Haluatko mainita vielä pari muuta esimerkkiä, esimerkkejä mitä heillä on ollut kokemuksia tästä työkyvyn arvioinnista? Juuri mainitsit tämän, että järjestöissä, kun sitä tehdään, niin se on paljon pidempikestoista ja laajempaa ja tavallaan asiakas opitaan tuntemaan siellä tai tämä ihminen oppii itsestään varmaan jotain. **Minkälaisia esimerkkejä vaikkapa tässä tekemässänne Extra-lehdessä tästä on?**

Hanna Ranta-Pitkänen:

Lehdessä oli mukana tuolta Pohjois-Savon suunnalta TYKKE2-niminen hanke, joka on Huolto-liitto ry:n alla toimiva hanke. Siellä kyllä tuotiin esille sitä, että kun asiakas ohjautuu uuteen palveluun, kuten esim. tähän hankkeen työkyvyn arviointiin, niin kaikki lähtee siitä alkukartoituksesta, alkuhaastattelusta. Asiakkaan sitouttaminen näihin kaikkiin esim. arviointipäiviin ei ole kovin helppoa, että vaikka kyseessä on asiakkaan elämässä melko lyhytkin jakso, kun sitä työkykyä arvioidaan, niin kuitenkin pitäisi huomioida myös se, mikä se elämäntilanne on tällä hetkellä, mikä on psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen toimintakyky.

Sitten toisaalta Autismisäätiön haastattelussa tuotiin esiin, että pitäisi kiinnittää huomiota myös asiakkaan aiempiin kokemuksiin ja yksilölliseen tukeen. Nämä mittarit, mitä

lehdessäkin on esitelty, tulisi aina valita asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. On selvää, ettei mikään mittari sovi kaikille, koska me olemme kaikki yksilöitä. Myöskin se, että jonkin mittarin käyttö voi sopia jollekin henkilölle, jolla on tietty diagnoosi, mutta vaikka olisi toisella vastaavanlainen, niin kuitenkin me eroamme yksilöinä.

Kati Savela-Vilmari:

Niin nämä ovat hyviä huomioita ja hyviä esimerkkejä. **Uskotko, että tämä työkyvyn arviointi järjestöissä vielä tulee näkymään teidän toiminnassanne jollain tavalla ja onko teillä tarkoitus jatkaa tämän edellisen kyselyn pohjalta löydettyjen teemojen parissa, vai teettekö ehkä uusia kyselyitä vielä?**

Hanna Ranta-Pitkänen:

Tämä valtakunnallinen kysely on tarkoitus toistaa tänä vuonna ja on itseasiassa juuri lähtenyt liikkeelle. Työkyvyn arviointi -teema tulee meillä kyllä näkymään meidän tulevaisuudessa ja teemoissa.

Nyt varsinkin käynnistymässä oleva Työkyky-ohjelmakokonaisuus kuitenkin tulee korostmana sitä, että moniammatilliset työkyvyn tuen piirit tulee tueksi erityisesti myös osatyökykyisten henkilöiden palveluiden vahvistamisessa. Ne hankkeet tuovat myös sitä lisäresurssia sinne kuntien alueille, koska maakunnan koosta ja palvelu- ja asiakasmääristä riippuen saattaa henkilö olla jokseenkin eriarvoisessa asemassa versus pääkaupunkiseutu tai joku pienempi kunta esim. Itä-Suomessa.

Tietenkin on tarkoitus pitää koko ajan esillä järjestöjen vuosien mittaan kertynyttä asiantuntemusta sieltä asiakastyöstä, koska he tuntevat usein hyvin sellaiset asiakasryhmät kuten pitkäaikaissairaat tai vammaiset henkilöt. He ovat ehkä tunteneet nämä asiakkaat, jotka nyt ovat siirtymässä työelämään, jo ihan pienestä pitäen. He ovat olleet mukana järjestön toiminnassa lapsena, nuorena ja heidän perheensä ovat olleet mukana. Niin se tieto, mikä sieltä järjestöistä tulee, on sellaista, mitä ei ole sitten esim. TE-toimistolla tai aikuissosiaalityössä.

Kati Savela-Vilmari:

Tämä oli hyvä huomio. Nyt kun tässä on puhuttu aluetoiminnan Extra-lehdestä niin on varmaan hyvä mainita, että se on luettavissa vates.fi-sivulla. Se löytyy esim. julkaisut- Kyvyt käyttöön Extra -kohdasta, mutta myös aluetoiminnan sivuilta. Aluetoiminnan omalle sivulle pääsee Vatesin etusivulla olevasta linkistä. Extraa voi siis lukea siellä tai sitä voi myös tilata, jos haluaa lehden painettuna esim. työyhteisöön luettavaksi aivan maksutta.

Kiitos Hanna Ranta-Pitkänen tästä työkyvyn arviointi järjestöissä -teemasta ja yleisestikin aluetoiminnan esittelystä. Tulemme varmasti tekemään jatkossa muita podcast-jaksoja aluetoiminnan aiheista, jotka eri puolilla Suomea on koettu tärkeiksi. Palataan asiaan vähän myöhemmin vuoden 2021 aikana.

Kiitos.

Hanna Ranta-Pitkänen: Kiitos.

Musiikkia